

İNTERNETTE FİKRİ HAKLAR

Prof. Dr. Jale SARMAŞIK

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İletişim Fakültesi

ÖZ

İnternet teknolojisindeki gelişmeler; bireysel ve toplumsal yaşamın hemen her alanını etkileyecek boyutlara ulaşmıştır. İnsanoğlu için pek çok kolaylık sağlarken, bir o kadar da sorun yaratmıştır. Çünkü internet teknolojisinin sağladığı her kolaylık; onu kötü niyetle kullanmak isteyenler için de aynı derecede “kolaylık” olmuştur. Bu bağlamda; sanat ve fikir eserlerinin internet üzerindeki dolaşımı ve paylaşımında, hukuki ve yönetsel ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

İnternet ortamındaki en önemli hukuki sorunlardan biri fikri haklarının ihlali sorunudur. Günümüzde iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeyle video, fotoğraf, resim, müzik ya da yazı gibi fikir ve sanat yalnızca birkaç saniye içerisinde, İnternet üzerinde tüm dünyanın erişimine açılabilir. Böylece pek çok içerik, eser sahibinin izni ve hatta bilgisi olmaksızın üçüncü kişilerce kopyalanmakta, çoğaltılmakta ya da benzeri şekillerde eser sahipliği hakları ihlal edilmektedir. Yeni teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan sorunlara cevap bulmak için yapılan uluslararası toplantılar sonucu ülkeler fikri hak ihlallerini önleyecek yasal düzenlemeler yapmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; İnternet ortamında yapılan telif hakkı ihlalleri ile bu alanda Türkiye’de yapılan hukuki düzenlemelere yönelik bir tespit yapmaktır. Önce, İnternet ve fikri haklar haklarıyla ilgili temel kavramlar açıklanmış; devamında hukuki sorunlar ve konuyla ilgili düzenlemeler özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Telif Hakları, Veri Tabanı, Çoğaltma Hakkı, Dijital Haklar Yönetimi, İçerik Sağlayıcı

INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS ON THE INTERNET

Prof. Dr. Jale SARMAŞIK

Istanbul Yeni Yüzyıl University, Faculty of Communication

ABSTRACT

Developments in internet technology has reached dimensions that can affect almost all areas of individual and social life. While it has provided many easiness for human beings, it has also created many problems. Because every convenience provided by internet technology has been equally easy for those who want to use it maliciously. In this context; serious legal and administrative problems emerge in the circulation and sharing of works of intellectual property works on the internet.

One of the most important legal problems in the internet environment is the violation of intellectual property rights. Today, with the rapid development in communication technology, ideas and art such as video, photography, painting, music or writing can be accessible to the whole world on the Internet in just a few seconds. Thus, many contents are copied, reproduced or similarly violated by third parties without the permission or even the knowledge of the owner of the work. As a result of the international meetings held to find answers to the problems arising due to new technological developments, countries make legal regulations to prevent intellectual property violations.

The aim of this study is; to make a determination for copyright violations on the Internet and the legal regulations in Turkey. First, basic concepts related to Internet and intellectual property rights are explained and then legal problems and related regulations are summarized.

Keywords: Copyright, Database, Reproduction Right, Digital Rights Management, İnternet Content Provider

9 İnternette Fikri Haklar

GİRİŞ

Bilgi teknolojilerinin en önemli uygulama alanı olan İnternet'in hayatımıza girmesiyle, bu yeni teknolojinin bireylere sunduğu hak ve özgürlükler, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatımızda büyük değişikliklere yol açmıştır. İnternetin, diğer kit-le iletişim araçlarına göre çok yönlü iletişim niteliğinin bulunması ve bilgilere anında ulaşma olanağını taşıması yönünden üstünlükleri vardır. Diğer yandan, bilginin paylaşımına yönelik pek çok imkânın yanı sıra oldukça fazla sayıda hukuki ve yönetsel sorunu da beraberinde getirmiştir. İnternet'in kullanımının yaygınlaşması sonrasında ilk ve en önemli hukuki problemler fikrî haklar alanında ortaya çıkmıştır.

Kitaplar, fotoğraflar, müzik klipleri, şarkılar, filmler, bilimsel yayınlar, resimler, romanlar, bilgisayar programları gibi fizikî ortamlar üzerinde taşınabilen ve saklanabilen fikrî eserler internet içeriğinin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Saklama ve aktarılma aşamalarında dijitalleştirilen eserler, bilgisayar klavyesindeki birkaç tuş yardımıyla internet ortamında sınır ötesinde kullanıcıların bilgisayarlarına kopyalanmakta ve çoğaltılabilmekte ve bu eserler üzerindeki fikri haklar kolayca ihlal edilebilmektedir (Başpınar ve Kocabey, 2007: 82).

Bu çalışmada, İnternet ortamında fikir haklarının ihlali sorunları irdelenmektedir. İleriki sayfalarda önce İnternet ve fikri haklar ile ilgili temel kavramlar açıklanmakta; devamında, ulusal ve uluslararası alandaki hukuki düzenlemeler genel hatlarıyla ele alınmaktadır.

1. İNTERNET KAVRAMI VE KAPSAMI

1865 yılında radyonun icadıyla başlayan iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmelerin, günümüzde hem kit-le iletişim aracı hem de bireysel iletişim aracı olarak karşımıza çıkardığı "İnternet", artık hayatımızın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Günümüzde bilgiye ulaşımın en kolay, en hızlı ve ucuz yolu olan iletişim sistemlerinin en başında internet vardır. İnternet, dünya üzerindeki milyonlarca bilgisayarın birbirlerine bağlanmaları ile oluşan küresel bilgisayar ağları sistemini ifade etmektedir (Sınar, 2001: 21).

İnternet kavramında yer alan 'net' sözcüğü; İngilizce'deki bilgisayar ağı anlamına gelen 'International Network'un (Uluslararası Çalışma Ağı) kısaltılmış halidir. ABD Yüksek Mahkemesinin almış olduğu bir kararda; 'İnternet birbirleri ile bağlı bulunan bilgisayarlardan oluşan uluslararası ağıdır... bireylerin dünya çapında haberleşmesi için tamamen yeni ve benzeri olmayan bir ortamdır" şeklinde tanımlanmıştır.

İnternet; bilgisayarlar arasında veri iletişimini güvenli ve kesintisiz bir şekilde sürdürebilmek için düşünülmüş ve tasarlanmıştır. Dolayısıyla ana işlevinin ağ içerisinde çift yönlü bilgi paylaşımını sağlamak olduğu söylenebilir. Bu işlevi sayesinde; İnternet erişimi olan bir kullanıcı, İnternet'e bağlı diğer herhangi bir bilgisayardaki bilgilere erişebilir, onları kendi bilgisayarına aktarabilir. Benzer şekilde kendi bilgisayarından İnternet erişimi olan başka bir bilgisayara bilgi gönderebilir. Bu olgu; İnternet aracılığıyla dünyadaki hemen hemen tüm kütüphanelerde araştırma yapabileme, dergileri ve bilimsel yayınları inceleyebilme anlamına gelmektedir. Henüz vizyona girmemiş sinema filmlerinin kısa tanıtımını izleyebilir, hatta o filmler için önceden yerinizi ayırtabilirsiniz. Yeni çıkan müzik eserlerini dinleyebilir, mp3 formatında bilgisayarınızın hard diskine kaydedebilirsiniz. İnternet ortamında çıkarılan gazete ve dergilere; dünyanın neresinde olursa olsun anında ulaşabilirsiniz.

Günümüzde sosyal, ekonomik ve gündelik hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelen ve her geçen gün sayılamayacak veya sınıflandıramayacak kadar çok çeşitli alanda kullanılan İnternet'in işlevsel özellikleri; elektronik posta göndermek ve almak, posta listeleri ve haber grupları oluşturmak, eş zamanlı sohbet etmek, bilimsel ve eğitim amaçlı kullanmak, dosya aktarma gibi örneklenebilir (Sırabaşı, 2007: 134).

2. İNTERNET İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Dünyayı Saran Ağ (World Wide Web-www)

World Wide Web, internet üzerinde yayınlanan birbirleriyle bağlantılı hiper-metin belgelerinden oluşan bilgi sistemidir. Bu belgelerin her biri çoğunlukla "html" formatında kullanılan web sayfalarıdır. Bu sayfalar bütün dünyada www sunucularında saklan-

maktadır. Web sayfalarına; internet kullanıcısının bilgisayarında çalışan ve web tarayıcısı adı verilen bilgisayar programları aracılığıyla erişilir.

2.2. Alan adı (Domain Name)

Alan adı, bilgisayar veya internet sitelerinin adresini belirlemek için kullanılan internet protokol numarasıdır. Bu protokol numarası, internet ortamında bulunan bir kişiyi tanıtmayı veya bir mal ve hizmet sunan “web sitesi”ne erişimi sağlar (Kent, 2019; 30).

Bir bilgisayardan, diğer bir bilgisayara mesaj gönderilmesi ve alınması da alan adının bilinmesine bağlıdır. Örneğin, alan adı www.yeniyuzyil.edu.tr olan web sitesinin e-posta adresi;
.....@yeniyuzyil.edu.tr şeklindedir.

2.3. Elektronik posta (e-mail, e-posta, ileti)

İnternet’in en temel hizmetlerinden biri elektronik posta (e-posta, e-mail, ileti) hizmetidir. Bu, İnternet kullanıcılarının mesaj ya da daha genel anlamıyla bilgi alışverişini sağlayan bir posta sistemi olarak tanımlanabilir. E-postanın en önemli özelliği, posta ve telefon gibi geleneksel iletişim araçlarından daha hızlı ve son derece güvenli bir iletişim aracı olmasıdır. Öyle ki, bir kimseye gönderilen e-posta mesajı, kullanıcı ismi ve şifre gibi özel bilgiler olmaksızın okunamaz.

Bu sistem başlangıçta sadece düz yazı içeren mesajlar göndermek amacıyla geliştirilmiştir. 1995’li yıllardan sonra geliştirilen tekniklerle, günümüzde sadece yazılı bir metnin değil aynı zamanda resim, grafik, ses ve görüntüler gibi çok çeşitli multi-medya dosyalarının da aktarılması mümkündür (Sınar, 2001: 34).

2.4. Posta listeleri ve haber grupları

Posta listeleri, benzer ilgi alanına sahip kişilerin e-posta adresleri üzerinden oluşturdukları bir ortamdır. Posta listesinin üyelerine; belirledikleri her hangi bir konuda yine e-posta yoluyla görüş alışverişinde bulunma olanağı sağlamaktadır. Haber gruplarında; gruptaki herhangi birinin göndermiş olduğu bir e-posta, aslında biri birini tanımayan grup üyelerinin tamamına ulaşmakta ve her üye aldığı e-posta konusunda görüş bildi-

rerek ve tartışarak yeni boyutlar kazanması sağlanabilmektedir (Turhan, 2006: 13-14).

Haber grupları, İnternet ağı üzerinden tartışmaların yapılabildiği bölümlere verilen isimdir. Haber gruplarının posta listelerinden farkı, bu gruplara üye olmak gerekmemektedir. Bu bölümlere herkes mesaj gönderebilir ve okuyabilir ve gönderen kişiye özel ya da herkese açık bir cevap yazabilir (Sınar, 2001: 36).

2.5. Usenet

En eski İnternet servislerinden biri olan “Usenet” (dünya çapında çoklu tartışma ve iletişim platformu) konularına göre hiyerarşik olarak sınıflanmış binlerce haber grubundan oluşan bir tartışma ortamıdır. Dünyadaki milyonlarca kullanıcı değişik konulardaki görüş ve düşüncelerini paylaştığı her haber grubunun bir adı vardır (Sırabaşı, 2007: 137).

Bu gruplar konularına göre hiyerarşik olarak sınıflandırılırlar. Haber grupları alt gruplara, onlar da daha alt derecede gruplara ayrılırlar. Bir haber grubunun isminden hangi alanla ilgili olduğunu anlamak mümkündür. Örneğin, comp: bilgisayar teknolojisi ile ilgili konular; soc: toplum ve kültür ile ilgili konular; sci: akademik konularla ilgili grupların isimleridir (Sınar, 2001: 37).

Usenet sisteminde bilgi akışını kontrol eden merkezi bir otorite olmadığı için; usenet bir kuruluş veya örgüt olarak nitelendirilemez. Ancak yerel Usenet servis sağlayıcıları bünyelerindeki grupları kontrol edebilir ve bazı grupları listelerinden çıkarabilir. Diğer yandan, iletileri toplayan ve toplu olarak dağıtıma sokan haber grubundan sorumlu olan işleten (servis sağlayıcının bulunduğu yerdeki yerel sorumlu) iletileri hukuka ve grubun amacına uygunluk açısından denetleyebilir (Turhan, 2006: 15).

2.6. Sohbet (IRC)

IRC (Internet Relay Chat - İnternet Aktarmalı Sohbet) İnternetteki en çok kullanılan protokollerden biridir. Günümüzde, dünyanın her yerinde kullanılan bir platform olan IRC pek çok kişinin aynı anda iletişim kurmalarını sağlayan bir ortamdır. IRC’nin diğer haber gruplarından farkı, eş zamanlı olarak sohbet etme imkânı sunmasıdır. IRC olarak nitelenen

11 İnternette Fikri Haklar

sohbet faaliyetleri; farklı ülkelerden insanları, aynı anda ve tek bir kanal içinde bir araya getirerek eşi görülmemiş bir iletişim zenginliği gerçekleştirmekte ve geleceğe dönük yeni iletişim modellerine öncülük etmektedir (Sımar, 2001: 38).

2.7. Telnet

Telnet, İnternet ağı üzerindeki çok kullanıcı bir makineye uzaktaki başka bir makineden bağlanmak için geliştirilen programlara verilen genel isimdir. Telnet sistemi, bilgiye daha kolay ve hızlı ulaşabilme gereksiniminin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, sistemi en yoğun kullanan kuruluşlar kütüphanelerdir.

Günümüzde, bilgiye kolay ve hızla ulaşım sağlaması nedeniyle, Telnet sistemini yoğun bir şekilde kütüphaneler ve yayınevleri kullanmaktadır. Pek çok yayınevinin yayınlamış oldukları kitap ve belgelere Telnet sistemi aracılığıyla İnternet üzerinden erişilebilmesi dijital yayıncılık kavramına yeni bir boyut kazandırmıştır.

2.8. Geçici Hafızaya Kayıt (Caching)

Herhangi bir şekilde İnternet ortamında erişilen bir eserin bilgisayarın RAM'inde görünmesi, geçici hafızaya kayıttır. Geçici hafızada bulunan veriler bilgisayarın kapatılması ile ortadan kaybolur. Verilerin bu şekilde geçici hafızaya alınması teknik bir çoğaltma olarak kabul edilmektedir (Kocabey, 2004).

2.9. Ana Hafızaya Kayıt (Harddiske kayıt)

Bilgisayarın ana hafızasına kaydedilen veriler, bilgisayar kapatıldığında silinmez. Ana hafızaya kaydedilmiş olan bilgiler başka veri taşıyıcılara kaydedilebilir veya internet aracılığıyla nakledilebilirler. Ana hafızaya yapılan kayıt, Fikri Mülkiyet Hukuku bakımından çoğaltma olarak kabul edilmektedir (Memiş, 2002: 115).

2.10. Dosya Aktarma Protokolü (FTP)

Dosya aktarma protokolü (FTP-File Transfer Protokol), ilk geliştirilen İnternet protokollerinden birisidir. İnternet'e bağlı bir bilgisayardan, diğerine (her iki yönde de) dosya aktarımı yapmak için geliştirilen bir İnternet protokolüdür.

FTP ile büyük dosyaların herhangi bir sorunla karşılaşmadan uzak mesafelere aktarılması ve aktarılan dosyanın doğrudan bilgisayarın belleğinde bir dosyaya yerleştirilerek saklanması mümkün olmaktadır. Diğer yanda; İnternet üzerinden dosya aktarımı, bilgisayar güvenliğinin sağlanamaması ve telif hakları gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir (Sırabası, 2007:140).

2.11. Dijital Haklar Yönetimi (Digital Rights Management- DRM)

Dijital haklar yönetimi; fikri mülkiyet hakkı içeren ürünlerin kolayca kopyalanabilir ve dijital ortamda paylaşılabilir olması nedeniyle, fikri hak içeren ürünlerin kullanılması sürecinin hak sahiplerince izlenmesi amacıyla geliştirilmiş kontrol sistemidir.

DRM yazılımları dijital ortamdaki dosyaların kopyalanması, değiştirilmesi ve görüntüsünün alınmasını engelleyebilir. Sistemin en önemli ve zorunlu koşulu; dijital veriler üzerindeki fikri hak sahibi ve/veya diğer hak sahiplerinin korunan hakları ile eseri oluşturma zamanı ve tanımlama işleminde kullanılan metodun tanımlanmasıdır (Aşçıoğlu ve Şamlı, 2008: 2).

Dijital haklar yönetimi sisteminin tarafları şunlardır: (a) içerik sağlayıcılar (eser sahipleri, icracı sanatçılar ve bağlantılı hak sahipleri), (b) içerik dağıtıcıları (eser sahibinden mali hakları devralmış olan Radyo TV kuruluşları, web yayıncıları, yayıncılar), (c) teknoloji sağlayıcılar (teknoloji ve yazılım firmaları), (d) meslek birlikleri (hak sahiplerinin haklarını takip eden kuruluşlar), (e) kullanıcılar (Başpınar ve Kocabey, 2007: 85).

2.12. Eserin Dijitalleştirilmesi

Dijitalleştirme, internet ortamında kolay ve hızlı bir şekilde aktarılabilmesi için bilgilerin ve verilerin sayısal biçimlere dönüştürülmesidir. Dijitalleştirme ile eserde bir değişiklik yapılmamakta sadece teknik anlamda bir yenilik yapılmaktadır. Dijitalleştirilme ile eser üzerindeki fikri hakların ihlali kolaylaştırılmakta ve hızlandırılmaktadır. Bu ihlalleri engellemek için hukuki mekanizmaların yanı sıra teknik imkanlar da geliştirilerek dijital eserler kopyalanamaz hale getirilmeye çalışılmaktadır (Başpınar ve Kocabey, 2007: 82).

2.13. Multimedya Eser

Multimedya metin, ses, sabit veya hareketli görüntüler, bilgisayar programı ve diğer verilerden en az ikisini dijital ortamda ve tek bir kaynaktan bağlayan ürün veya hizmettir. (Ürey, 2008: 33). İletişim alanında var olan yöntemlerin birkaçının bir arada sunulması olarak da tanımlanan multimedya, bu hizmetten yararlananlar zamana bağlı olmaksızın istediği zaman içeriğe ulaşabilmektedir (Kocabay: 2004).

2.14. Mp3

Dijital hale getirilmiş olan müzik verilerinin sıkıştırma programları ile hacimlerinin azaltılmasını sağlayan programa Mp3 denilmektedir. Bu program sayesinde müzik parçalarının bilgisayarda kapladığı hacim on kata yakın oranda azalmaktadır. Böylece, müzik verilerinin daha kolay kaydedilebilmesi, indirilebilmesi ve nakledilebilmesi mümkün olmaktadır. Ancak diğer yandan, fikri hakların ihlali sorunları artmaktadır (Başpınar ve Kocabay, 2007: 76).

2.15. Trafik bilgisi

Bir bilgisayar sistemi tarafından üretilen iletişimin başlangıç noktasını, varış noktasını, izlediği yolu, saatini, tarihini, boyutlarını, süresini veya bu iletişimde hizmetin tipini gösteren herhangi bir bilgisayar verisini ifade etmektedir.

2.16. Sunucu (Server)

Sunucu, dijital bilgilerin kapasiteleri oranında saklandığı manyetik bir ortam ile ağdaki bilgisayarlara hizmet sağlayan bir bilgisayar ya da bir programdır. Bir ana bilgisayar olarak da düşünülebilecek olan server; bir ya da daha çok ağa bağlanabilen bir düzenek olarak da ifade edilebilir. Server'ın önemi; İnternet'te yayınlanmakta olan bilginin server üzerinden yayınlanıyor olmasından kaynaklanmaktadır. İnternet servis sağlayıcıları üstlendikleri hizmetleri yerine getirebilmek için sunucuları kullanırlar. Herhangi bir özel veya kamu kurum ve kuruluşu da kendi yerel sunucusunu kurarak kendine ait bilgileri saklayabilir. Kendi bilgisayarını sunucu olarak kullanan kişi; bu bilgileri internet ortamında kullanabilmek için, ya kendisi servis sağlayıcı hizmeti görecektir, ya da bir başka internet servis sağlayıcının hizmetinden yararlanacaktır (Sıraş, 2007: 143-144).

3. İNTERNETİN SÜJELERİ

İnternetin kullanıcıların hizmetine sunulması, bu alanda faaliyet gösteren süjeler tarafından yerine getirilir. İnternet ortamında yapılan ve sayısız kişiye ulaşan yayınlardaki hak ihlallerinden doğacak hukuki ve cezai sorumlulukları olan süjelerin belirlenmesi ve tanımlanması önem arz etmektedir.

Nitekim, Türkiye'de internet ile ilgili ilk ve kapsamlı düzenleme olan 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" da İnternet süjelerinin tanımları yapılmış, sorumlulukları belirlenmiştir.

Fikri haklarla ilgili internet aktörleri; içerik sağlayıcı, eserin internette yayılmasına aracılık etmeye yetkili servis sağlayıcı ve internet kullanıcılarıdır (Kaplan, 2004: 55).

3.1. Telefon/Telekomünikasyon İdareleri

İnternet bağlantısı genel haberleşme kanalları üzerinden sağlanır. Her ülkenin telefon/telekomünikasyon idarelerinin mülkiyeti ya da kontrolü altındaki bu kanallar; İnternet hizmeti sunmak isteyen servis sağlayıcılara, sözleşme ile tahsis edilmektedir. Telefon/telekomünikasyon idareleri; sözleşme gereği, iletişim alt yapısını sağlamakla yükümlüdür. Telefon/telekomünikasyon idareleri, kiraya verdiği ile-tişim hatları üzerinden yapılan yayınlardan sorumlu değildir (Oğuz, 2010: 47).

Türkiye'de bu hizmeti, Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi yerine getirmektedir. Türk Telekom'un sunduğu bu hizmet; kamu hizmeti niteliğinde olsa da, İnternet servis sağlayıcıları ile yapılan sözleşmeler idari nitelikte değildir. Bu sözleşmeler özel hukuk hükümlerine tabidir. Sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklar adli yargı mahkemelerinde görülür (Kaya, 2019: 32).

3.2. İnternet Servis Sağlayıcılar- ISS (Internet Service Provider-ISP)

İnternet Servis Sağlayıcıları; kişi ve kurumların İnternet'e erişimini/bağlanmasını sağlama, sunucu kiralama, sunucu barındırma, içerik sunma gibi hizmetleri veren gerçek veya tüzel kişilerdir.

İnternet Servis Sağlayıcı şirketler; arama motoru programı işleten şirketler, tartışma ve haber grupları sağlayan kişiler, web sitesi sahipleri ile internet alt yapısı sunan telekomünikasyon şirketleridirler. Türkiye'deki ISS'lere örnek olarak TTNET ve Superonline verilebilir (Kaya, 2019: 47).

İnternet sistemi içinde, hukuki açıdan en önemli süje, kendi bilgisayarlarını kullanıcıların İnternet'e ulaştırmaları için bir giriş kapısı olarak sunan İnternet Servis Sağlayıcılarıdır. İnternet bağlantısı telefon hatları üzerinden yapıldığı için; telekomünikasyon idareleri, internet erişimi için "data hatları" adı verilen özel hatları ISS'lere ayırmaktadır. Sağladıkları hizmetlerin içeriği hizmet veren kuruluşa göre değişiklik göstermekle birlikte; her ISS, kullanıcılara bir kullanıcı adı ve şifre aracılığıyla İnternet'e ulaşma imkanı ve bir e-mail adresi sağlamaktadır (Sıra- başı, 2007: 142).

İnternet servis sağlayıcısı olmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nca yetkilendirilmedikçe internet servis sağlayıcı faaliyetini yürütemezler. Servis sağlayıcılar; sundukları hizmete göre, aşağıda açıklanan üç gruba ayrılmaktadırlar.

3.2.1. İnternet Erişim Sağlayıcı (Internet Access Provider -IAP)

Erişim sağlama hizmeti, internet servis sağlayıcıların sunduğu en temel hizmettir. Zira, İnternet ortamında başkasına ait bilgileri sadece ileten veya bilgilere erişimi sağlayan hizmet sağlayıcılarıdır. İnternet ortamında yer alan her türlü bilgiye ulaşmak için kullanıcılar, öncelikle bir erişim sağlayıcı ile bağlantı kurar, sonrasında erişim sağlayıcı bu talebi ağ sunucusuna yönlendirir ve ağ sunucusu yoluyla da arzu ettiği web sayfasına erişirler (Demirbaş, 2015: 85).

5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" un 2 nci maddesinde ve "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in 3 üncü maddesinde "... Erişim sağlayıcı: "İnternet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan işletmeciler ile gerçek veya tüzel kişiler..." olarak tanımlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde erişim sağlayıcı olarak faaliyette bulunmak isteyen işletmeler ile gerçek ve tüzel kişiler, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan faaliyet belgesini almak zorundadır. Erişim sağlayıcı faaliyet belgesi, yetkili kurumun belirlediği süre kadar geçerlidir. Faaliyet belgesi alan erişim sağlayıcılarının, "Erişim Sağlayıcıları Birliği" ne üye olmaları gerekir.

3.2.2. İnternet Yer Sağlayıcı (Web Host Provider-WHP)

"Yer sağlayıcı"; internet ortamındaki hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek ya da tüzel kişilerdir (5651 Sayılı Kanun, Md. 2). Yer sağlayıcılar herhangi bir içerik üretmemekte, başkasına ait içeriği barındırmakta ve kullanabilir hale getirmektedir. Tanımlardan anlaşılacağı gibi, yer sağlayıcılar müşterilerine barınma (depolama) alanı tahsis etmektedir. Böylece müşteriler kendilerine ait içeriği, sağlayıcının sunucusunda depolayabilecek ve talep halinde çağırılmaya hazır tutabileceklerdir (Gezder, 2017: 114).

5651 sayılı kanununun 5 inci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre; yer sağlayıcılar, yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yaptıkları işin niteliğine göre sınıflandırılabilir ve hak ve yükümlülükleri itibariyle farklılaştırılabilir.

Yer sağlayıcılar, ticari amaçla hizmet sunan yer sağlayıcı ile kendi bünyesinde hizmet veren yer sağlayıcılar olarak ayrılmaktadır. Özellikle kullanıcıların da web sitesi üzerinde içerik yaratabildiği, içerik değiştirebildiği facebook, twitter, instagram, youtube, linkedin gibi sosyal medya araçları yer sağlayıcı sıfatına sahiptirler. Çok sayıda satıcının ürünlerini satışa sunabildiği (içerik oluşturabildiği); kendi bünyesinde hizmet veren yer sağlayıcı statüsündeki "hepsiburada", "n11" gibi elektronik ticaret siteleri de yer sağlayıcıya örnek gösterilebilir.

3.2.3. İçerik Sağlayıcı (Internet Content Provider-ICP)

5651 sayılı Kanun'un¹ 2 nci maddesi ile "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in² 3 üncü maddesinde; içerik sağlayıcıyı, İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi ya da veriyi üreten, değiştiren ve

sağlayan gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanıma göre; kendisine ait içeriği, ürünü veya hizmeti internet ortamında kullanıcılara sunan herkes içerik sağlayıcıdır. Bu bir web sitesinin işlemini olabileceği gibi; bir haber grubu, tartışma platformu ya da paylaşım sitesine (web formuna) ileti gönderen kişi de olabilir (Gezder, 2017: 27). İnternet sitelerine yorum ve yazı yazan, resim, müzik gibi içerikler yükleyen kullanıcılar; internette sayfa açan tüm gerçek ve tüzel kişiler birer içerik sağlayıcıdır. Kendi blogunda yazılar yayınlayan bir kişi kendi yazıları açısından, bir üniversite kendi sitesindeki tüm içerikler açısından içerik sağlayıcıdır. Benzer şekilde haber sitelerindeki başkasına ait haberlerin altına yorum yazan kişiler ilgili yorumları açısından içerik sağlayıcıdır. Bir internet gazetesindeki editör, muhabir ya da yorum yazarak katkı sağlayan okuyucular; çeşitli içerikleri Facebook ve Twitter’da paylaşanlar da içerik sağlayıcılarıdır.

3.3. Toplu Kullanım Sağlayıcı

“Toplu kullanım sağlayıcı”; 5651 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde, kişilere belli bir yerde, belli bir süre internet kullanım olanağı sağlayan kişi olarak tanımlanmıştır. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 3. maddesinde de “Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı” tanımı verilmiştir. O tanıma göre; “... İnternet salonu ve benzeri umuma açık yerlerde belirli bir ücret karşılığı internet toplu kullanım sağlayıcılığı hizmeti veren veya bununla beraber bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki oyunların oynatılmasına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişiler...” ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcısıdır.

3.4. Kullanıcılar

5651 sayılı Kanun’da “kullanıcı” kavramına yer verilmemiştir. “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkın-

da Yönetmelik” in “Tanımlar” kenar başlıklı 3 üncü maddesinin İinci fıkrası (İ) bendinde; “kullanıcı” “Aboneliği olup olmamasına bakılmaksızın internet ortamından yararlanan gerçek veya tüzel kişiler...” olarak tanımlanmıştır.

Diğer yandan, Avrupa Birliği E-Ticaret Yönergesi’nde kullanıcı “mesleki ve diğer amaçlarla bilgi toplumu hizmetini kullanan; özellikle bilgi alan veya bilgiyi erişime açan gerçek veya tüzel kişi” şeklinde tanımlanmıştır.

4. FİKRİ HAKLAR

4.1. Fikri Hak Kavramı

Fikri hak kavramı, yaratıcı fikri çalışma sonucu meydana gelen ürünler üzerinde yaratıcılarının yetkilerini ifade etmektedir. Fikir ürünü, aklın, düşüncenin ve hissedip ifade etmenin ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Diğer bir deyişle fikir ürünü, düşünce, yaratıcı fikri çalışma ve bu fikri çalışmanın ortaya koyduğu sonuçtur. Korunması gerekli bir fikir ürününden söz edebilmek için, (a) fikri çalışma sonucu bir eserin ortaya çıkması, (b) bu eserin maddi bir vasıta ile cisimlendirilmesi, (c) fikir ürününün yaratıcısının elinden çıkması ve çoğaltılabilmesi gereklidir.

Günümüzdeki modern hukuk sistemleri; fikir ürünlerini, iktisadi değere sahip olan hukuki düzenlemelere ve işlemlere konu olabilecek bir “mal” saymaktadır. Yaratıcı insan zekası ve harcanan fikri emeğin açıkça görüldüğü “”ın konusunu teşkil eden fikir ürünleri, menkul ve gayrimenkul malların (maddi mallar) dışında “gayri maddi mallar” olarak kabul edilir.

Fikir ürünleri üzerindeki haklar; yaratıcısına, maddi ve manevi anlamda tasarruf yetkisi verir; hak sahibine hakkın konusu üzerinde doğrudan bir egemenlik sağlayan, bu niteliği itibarıyla de herkese karşı ileri sürülebilen ve herkes tarafından ihlal edilebilecek “mutlak haklar” kategorisinin içinde yer alan haklardır.

¹ R.G., T.23.05.2007, Sy. 26530.

² R.G., T. 30 Kasım 2007, Sy. 26716.

Geniş anlamıyla “fikri haklar” kavramı; hem fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakları hem de “sınai hakları” ifade eder. Dar anlamıyla “fikri haklar” kavramı ise, fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar olarak kullanılmaktadır (Erel, 2009: 23). Fikri Mülkiyet Hukuku mevzuatında fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların daha çok “telif hakları” terimi ile de ifade edildiği görülmektedir.

Fikir ve sanat eserleri dışında markalar, ihtiralar, sınai resim ve modeller, ticaret unvanları, menşe ve mahreç işaretleri gibi fikir ürünleri üzerindeki haklar da “sınai haklar” kavramıyla anılırlar. Eserleri yorumlayan sanatçılar, ses-görüntü kaydı yapan yapımcılar ve radyo- televizyon kuruluşlarının eserler ile ilgili hakları ise eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye’de; korunması gerekli fikir ürünleri, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile eser sahiplerinin ürünleri üzerindeki haklarını belirlemek, korumak ve bu ürünlerden yararlanma koşullarını düzenleyen 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) 5 Aralık 1951 tarihinde kabul edilmiş ve 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Halen yürürlükte olan 5846 sayılı Kanun günümüze kadar pek çok değişikliğe uğramıştır.

4.2. Eser Kavramı

Tüm fikir ve sanat ürünleri eser niteliğine sahip değildir. “Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesinde; eser kavramının tanımı yapılmamakta ve yasal korumanın uygulanacağı eserlerde bulunması gerekli iki özellik üzerinde durulmaktadır. Bunlar (a) eserlerin özgün olması, (b) eserlerin yaratıcı bir düşünce ürünü olmasıdır (Beşiroğlu, 2004: 74).

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun birinci maddesinde; eser, “... sahibinin hususiyetini taşıyan .... ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulü...” olarak tanımlanmıştır. Bu tanım; Bern Sözleşmesinde öngörülen niteliklere; (a) sahibinin özelliğini taşıması ve (b) yasada sayılan eser gruplardan birine dahil olması niteliklerini eklemiştir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda eser türlerinin sınıflandırılmasında esas olarak eserin muhteva ve

niteliği dikkate alınmış, bazen de ifade aracı ve şekliyle niteliğine önem verilmiştir. FSEK’nda eserler muhteva ve nitelik bakımından “ilim ve edebiyat eserleri”, “musiki eserleri”, “güzel sanat eserleri”, “sinema eserleri” olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmıştır.

Diğer bir eserden istifade edilerek meydana getirilen ve bu esere nispetle müstakil olmayan yazılı fikir ve sanat mahsulleri ise; FSEK’in 6. maddesindeki “işlenmeler ve derlemeler” başlığı altında belirtilmiştir ve bunların neler olduğu sıralanmıştır. “İşleme eser” bir romanın, şiirin, tiyatro eserinin bir diğerine çevrilmesi, müzik eserleri ve edebî eserlerin film haline getirilmesi vb. şekillerde ortaya çıkan öncekinden bağımsız olmayan ve yaratıcı faaliyet sonucu ortaya çıkan eserlerdir.

Fiziksel ortamda mevcut olan bir eserin, bir kitabın veya müzik parçasının internet ortamına aktarılabilmesi ve saklanabilmesi için sayısal kodlara dönüştürülmesi yeni bir teknolojinin uygulamasıdır. Müzik eserini Mp3 formatına çevirme esere yaratıcı bir katkı değil, teknik bir katkı olduğundan işleme eser olarak kabul edilmez.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda değişiklik yapan 07.06.1995 tarihli 4110 sayılı Kanun ile 2. maddede yapılan değişiklik; bilgisayar programlarını, diğer ülkelerde olduğu gibi ilim ve edebi eserleri kapsamına almıştır. Anılan maddenin gerekçesinde; bilgisayar kavramının “...donanıma birleşik olanlar da dahil, her biçimde ifade edilen tüm programları ve doğası gereği bir sonraki aşamada bilgisayar programı sonucunu doğurması koşulu ile, bilgisayar programının gerçekleşmesine götüren hazırlık tasarımlarını...” kapsadığı belirtilmiştir.

Diğer yandan, 4110 sayılı Kanunla FSEK’nun 6. maddesine eklenen “belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları...” hükmü ile orijinal veri tabanları da eser olarak telif hakkı koruması altına alınmıştır.

Veri tabanlarının yasal olarak korunmasına dair 11 Mart 1996 tarihli 96/9/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi’nde veri tabanı kavramından,

edebiyat, sanat, müzik veya diğer eserlerin koleksiyonlarının veya bağımsız nitelikteki metinler, sesler, görüntüler, sayılar, olgular veriler veya materyallerin, sistematik veya metodik bir şekilde düzenlenmesi suretiyle oluşturulan ve çeşitli şekillerde erişilen derlemelerinin anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir

Web sayfaları, değişik türdeki eser tiplerinin bir araya gelmesi sonucu oluşan multimedya ürünleri niteliğinde olduklarından veri tabanı olarak kabul edilmektedir. Ancak, içeriklerinden bağımsız olarak, kendileri eser niteliği taşıdıkları takdirde korumadan yararlanırlar.

4.3. Eser Sahipliği

“Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir...” hükmü evrensel olup kaynağını tabii hukukta bulur. Hukuk düzeni, eser sahibine bu sıfatı bahşetmemekte; eserin meydana gelmesiyle birlikte eser sahipliğine hükümler bağlamakta; eser sahibine manevi yetkiler ve mali haklar tanımakta ve onu korumaktadır (Tekinalp, 1999: 136-137).

Bir eserin üretimine ya da alenileşme aşamasına başka kişilerin katılması iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi; iki veya daha fazla kimse, yaratıcı çabalarıyla ayrılmaz bir bütün olan eserin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır ya da birden fazla bağımsız eserin birleştirilmesiyle yeni bir eser meydana gelmiştir.

Eseri oluşturan parçaların tek başlarına yaratıcılarının özelliklerini taşıması ve değerlendirilmesi durumunda “müşterek eser sahipliği”nden söz edilir ve bunlardan her biri meydana getirdiği kısmın sahibidir. Eserin ayrılmaz bir bütün olması ve daha sıkı bir ortaklık teşkil etmesi durumunda ise “iştirak halinde eser sahipliği”nden söz edilmektedir, bu takdirde eserin sahibi onu vücuda getirenlerin birliğidir (FSEK, Md. 9-10).

FSEK’nun 10 uncu maddesindeki “Bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar ise iştirake esas teşkil etmez” hükmü; eserlerin İnternete aktarılmasında zorunlu teknik yardımlar açısından ortaya çıkabilecek sorunları engellemektedir.

FSEK kapsamında bir eser ortaya çıkarıldıktan sonra bunun özellikle koruma altına alınması için herhangi bir işlemin yapılmasına gerek yoktur. Ancak,

telif hakkına konu eser üzerindeki hak sahipliğinin belirlenmesinde; ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilebilmesi amacıyla kayıt ve tescili yaptırılır.

Hem internet yayın ve eserlerinde, hem de diğer ortamlardaki telif haklarını korumak için; bazı durumlarda, zorunlu kayıt tescil yapılması gerekmektedir. Zorunlu kayıt ve tescile ilişkin esasları düzenleyen “Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkındaki Yönetmeliğin 5. maddesine göre, müzik ve sinema eserlerinin pazara sunulmasından önce kayıt ve tescil işleminin yapılması bir zorunluluktur. Diğer eser grupları için ise, isteğe bağlı olarak beyana dayalı tescil işlemi gerçekleştirilebilir. Böylelikle internet yayın ve eserleri dahil, her türlü telif hakkının korunması mümkün olacaktır.

4.4.Eser Sahibinin Hakları

Eser sahibinin yarattığı eser üzerindeki hakları aynı zamanda bir insan hakkıdır. Bu haklar, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 27 inci maddesinde “Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.” hükmü ile koruma altına alınmıştır.

Türkiye’de; sahiplerinin fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali ve manevi hakları, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 13 üncü maddesi ile koruma altına alınmıştır.

4.4.1. Eser sahibinin manevi hakları:

Eser sahibine, kendi kişiliğini korumak amacı ile tanınan haklara manevi haklar denilmektedir. Bu haklar eser sahibine; eserin, sahibinin kişiliğinden doğması ve onun kişiliğinin bir parçası olması nedeniyle tanınmıştır. İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla, eser sahibinin manevi hakları açısından hak ihlalleri artmıştır.

Manevi haklar eser sahibinin yaşamı boyunca korunmaktadır. Manevi haklar, eser sahibinin ölümünden sonra da sırayla şu kişiler tarafından kullanılabilir:

a) Vasiyeti tenfiz memuru b) sağ kalan eş c) çocuklar d) mansup mirasçılar e) ana-baba f) kardeşler. Bu kişiler eser sahibinin manevi haklarını eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl kendi adlarına kullanabilirler. Manevi hakları kullanma yetkisi, bu kişilerin ölümünden sonra onların mirasçılarına intikal etmeyip son bulur. Bu kişilerin bulunmaması veya yetkilerini kullanmamaları halinde memleket kültürü bakımından önemli görülen eserler üzerindeki manevi haklar, Kültür Bakanlığı tarafından süresiz olarak kullanılabilir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre, eser sahibinin manevi hakları dört kategori altında düzenlenmiştir. Bu haklar, eseri kamuya sunma yetkisi (Md. 14); eserde sahibinin adını belirtme hakkı (Md. 15); eserde değişiklik yapılmasını yasaklama hakkı (Md. 16) ve eser sahibinin zilyed ve malike karşı haklarıdır (Md. 17).

4.4.1.2. Kamuya Sunma (Umuma Arz) Yetkisi:

Eserin kamuya arzı; eser yaratıcısının kendi eserini, rızası ile kişisel alanının dışına çıkarması anlamına gelmektedir. FSEK'in 14 üncü maddesine göre, bir eserin (a) umuma arz edilip edilmemesini, (b) yayımlanma zamanını ve (c) tarzını münhasıran eser sahibi tayin eder. Henüz kamuya arz edilmemiş bir eserin, bütünü veya bir kısmı hakkında bilgi verme yetkisi eser sahibine aittir.

Eserin umuma arz edilmesi veya yayımlanma tarzı; sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise, eser sahibi, başkasına yazılı izin vermiş olsa bile, eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını menedebilir.

Aleniyet eser okunma, gösterilme, temsil edilme, yayımlanma gibi çeşitli biçimlerde gerçekleşebilir. Bazen bir resim müzeye satılmasıyla aleniyet kazanabilir. Bir eserin aleniyet kazanması sergide gösterilmesiyle gerçekleşebileceği gibi, kamuya açık olan meydan, yol, sinema, tiyatro gibi yerlerde teşhiri ile de gerçekleşebilir (Yarsuvat, 1984: 114).

Bazı eser türlerinde; kamuya arz yoluyla aleniyet kazanmasının özel bir şekli yayımdır. FSEK'nun 7'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre; "Bir eserin aslından çoğaltma ile elde edilen nüshaları hak sahibinin rızasıyla satışa çıkarılma veya dağıtılma yahut diğer bir şekilde ticaret

mevkiine konulma suretiyle umuma arz edilirse o eser yayımlanmış sayılır". Dolayısıyla, bir eserin sahibinden izinsiz İnternette yayınlanması eser sahibinin umuma arz hakkının ihlali olmaktadır. Zira bilgisayara yüklenmiş olan bir eser; tek bir tuşla, anında pek çok insana ulaştırılabilmektedir.

4.4.1.3. Eserde Sahibinin Adını Belirtme Hakkı:

Bu hak; eserin kendisine ait olduğunu ileri sürme, eseri üzerinde adına yer verme ya da vermeme konularında sadece eser sahibinin yetkili olduğunu belirten bir haktır. Bu yetki; eserini gerçek adı, takma ad veya adsız olarak kamuya sunma ve yayımlama hakkını kapsar. Bir eser sahibi eseriyle olan ilişkisinin bilinmesini istemeyebilir, eser sahipliğinin gizli kalmasını isteyebilir. Diğer yandan, eser sahibi olarak bilinmesinde bir sakınca görmüyorsa eseri üzerine ismini koyabilir. Eser sahibi eserini adsız olarak kamuya duyurma hususundaki hakkından vazgeçmedikçe, eserin sahibinin adı ile açıklanması gereklidir.

Eser türüne bağlı olarak çoğaltma ile elde edilen kopyalar ya da bir işlenmenin aslı veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde; asıl eser sahibinin ad veya almetinin, kararlaştırılan veya adet olan şekilde belirtilmesi gerekir. Vücuda getirilen eserin bir kopya veya işlenme olduğunun da açıkça gösterilmesi şarttır.

Eser sahibinin adının eserden çıkarılması ya da belirtilmemesi; klasik umuma arz hallerinde kolay olmazken, internet ortamında klavye ile kolay, basit ve ucuzca yapılabilmektedir.

4.4.1.4. Eserde Değişiklik Yapılmasını Yasaklama Yetkisi:

Bir fikir ve sanat eseri gerek içeriği gerek biçimi ile bir bütündür. Eser sahibi eserinin bozulmadan, değişmeden yaşamasını ister. Bu nedenle; fikir ve sanat eserlerinde, sahibinin izni olmadıkça eserde veya eser sahibinin adında kısaltma, ekleme ve değişiklik yapılamaz. Eser sahibi kayıtsız ve şartsız olarak yazılı izin vermiş olsa bile; şeref ve itibarını zedeleyen veya eserin özellik ve bütünlüğü bozan değişiklikleri menedebilir (FSEK, Md.16).

Eser sahibinin izniyle bir eseri işleyen, umuma arz eden,

çoğaltan, yayımlayan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimse; işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği gereği zorunlu görülen değiştirmeleri eser sahibinin özel izni olmaksızın da yapabilir (Ayiter, 1981: 121).

İnternet ortamında eser üzerinde değişiklik yapmak, fikir ürünlerinin cisimleştiği ortamlardan daha kolay olması eser sahibinin manevi hak ihlallerini artırmaktadır. Kağıda basılmış olan belge ve bilgilerin aksine elektronik belge ve bilgiler hiçbir iz bırakmadan kolayca değiştirilebilmektedir. Dolayısıyla, web sitelerinde basım haklarının sahibi olan yayıncı/sunucu tarafından yayımlanacak metinler değiştirilebilir veya başka amaçlarla kullanılabilir. Yine, bir web sitesinde yayımlanan bir esere, link kullanılmak suretiyle eserin temel özellikleri ve yapısına uymayan eklemeler yapılabilmektedir (Başpınar ve Kocabey, 2007: 107).

4.4.2. Eser sahibinin mali hakları:

Eserin sahibine, eserinden iktisaden yararlanma veya eserinden yararlanmak isteyenlerden bir karşı edim isteme yetkisi tanınmıştır. Bu yetki ile ilgili haklara Mali haklar denilmektedir.

Mali hakların koruma süresi eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl devam eder. Bu süre, eser sahibinin birden fazla olması durumunda, hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl geçtiğinde son bulur.

Mali haklar FSEK’de; “işleme hakkı”, “çoğaltma hakkı”, “yayma hakkı”, “temsil hakkı”, “işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı” olarak belirtilmiştir.

Mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin devri ve kullanılması diğerini etkilemez. Eser sahibi, eseri üzerindeki bu haklarının tamamını veya bir kısmını bir başkasına devredebilir, kiralayabilir, ödünç verebilir ve benzeri hukuki tasarruflarda bulunabilir.

4.4.2.1. İşleme hakkı:

FSEK’in 21nci maddesine göre bir eserden onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı yalnızca eser sahibine aittir. Asıl eser sahibi bu hakkı kendisi kul-

lanabileceği gibi, başkasına da devredebilir. İşleme hakkının devri de tüm mali hakların devrinde olduğu gibi yazılı bir sözleşme ile gerçekleşir. Diğer bir deyişle; Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda sayılmış olan eser gruplarından birine dahil olan bir eserden yararlanarak ve aslına bağlı kalarak onu başka bir şekle-türe sokma, diğer bir dile aktarma, aranje etme, tertipleme, bir külliyata dönüştürme, yayınlamaya elverişli duruma getirme hakkı öncelikle asıl eser sahibine aittir. Bir eserin işlenmesine izin verme yetkisi münhasıran eser sahibine aittir. İşlenmenin FSEK anlamında eser sayılması için aynen özgün eserlerde olduğu gibi sahibinin özelliğini taşıması gerekmektedir.

4.4.2.2. Çoğaltma Hakkı:

Bir eserin çoğaltılması, onun bir maddi bir cisim üzerinde tekrarına imkan verecek bir biçimde tespit edilmesini ve kamuya ulaştırılacak şekilde gerçekleştirilmesini ifade eder. FSEK’in 22’nci maddesinde göre çoğaltma hakkı; “Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı ...” şeklinde tanımlanmıştır. Çoğaltılmış nüshanın hangi araç ve teknikte meydana getirilmiş olması önemli değildir. Fikir ve sanat eserleri, türlerine bağlı olarak baskı, kayıt veya kaba dökme biçiminde çoğaltılabilir.

Ancak günümüzde bir eserin sanal ortamda çoğaltılması da mümkündür. Eserin herhangi bir elektronik ortamda depolanması, bilgisayar hafızasına alınması da çoğaltma kavramı içine girmektedir. Dünya Fikrî Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) tarafından hazırlanan “WIPO Eser Üzerindeki Haklar Sözleşmesi (WCT)” ve “WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi (WPPT)” inde “çoğaltma kavramının” dijital ortamdaki şekli de kapsanmıştır.

Nitekim FSEK’nun 22. maddenin 2. fıkrasında; “Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması”da çoğaltma sayılacak denilmektedir.

Bilgisayar ekranına getirilen görüntüler, bilgisayarın ön belleğine (RAM) kaydedilen bilgilerdir. Bunlar bilgisayar kapatıldığında silinseler de; ön belleğe kaydedilmiş eserin bilgisayarda görünmesi, anında “geçici” bir çoğaltma anlamına gelmektedir. Öte yandan; bilgisayarın ana belleğine kaydedilen bilgiler, bilgisayar kapatıldığında silinmediği gibi, oradan başka veri taşıyıcılara kaydedilebilir veya internet aracılığı ile paylaşılabilirler. Ana belleğe yapılan kayıtlar çoğaltma olarak kabul edilmektedir (Memiş, 2002: 114). Bilgisayarın hafızasına geçici veya kalıcı yüklemelerin internet ortamında sürekli yapılabilirdiği düşünüldüğünde; çoğaltma hakkının, internet ortamında korunmasının önemi açıkça görülmektedir.

Nitekim, bilgisayar programının yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması şeklindeki çoğaltma hakkının ihlali, FSEK’nun 22. maddesinin 3. fıkrasında “çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar” şeklinde ifade edilmiştir.

Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle tamamen veya kısmen doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı yalnızca eser sahibine aittir. Çoğaltma hakkı, eserin hem aslını hem işlenmesini kapsar. Çoğaltma hakkı eser sahibinden başka eserin herhangi bir şekilde icrası halinde icracı sanatçılara, bu icrayı tespit eden fonogram yapımcılarına, icrayı yayınlayan radyo-televizyon kuruluşlarına da tanınmıştır.

Eser sahibi çoğaltma hakkını bizzat kullanabileceği gibi bir başka kişiye de devredebilir. Çoğaltma hakkının devri, devri alan kişiye eseri kamuya sunma veya temsil etme yetkisini vermez. Eser sahibinin izni olamadan yapılan çoğaltmalar “çoğaltma hakkı”nın ihlaliidir. Ancak, FSEK madde 38’de kâr amacı gütmeyen şahsî kullanımlara mahsus çoğaltmalara izin verilmektedir. Bu çoğaltma hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremez ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz. Yani, şahsî kullanım dışında başkalarının erişimine imkân verecek şekilde, korunan eseri İnternet ortamında paylaşırsa çoğaltma hakkı ihlali söz konusu olacaktır.

4.4.2.3. Yayma Hakkı:

Yayma hakkı; bir eserin aslından veya işlenmesinden çoğaltma yolu ile elde edilmiş nüshalarının dağıtılması, satılması, kiralanması, ödünç verilmesi suretiyle ondan yararlanma hakkıdır. Yayma hakkının konusu, çoğaltma ile elde edilen eser nüshalarıdır. Çoğaltma ve yayma hakkı arasında sıkı bir ilişki olmasına rağmen, her ikisi de birbirinden bağımsızdır.

FSEK’in 23 üncü maddesine göre, ““Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir”. Bu hak eser sahibinden başka, eseri icra eden sanatçılara, bu icrayı tespit eden yapımcılara ve icra yahut tespiti yayınlayan radyo- televizyon kuruluşlarına da tanınmıştır (eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar).

Yayma hakkını “kiralama”; eserin veya çoğaltılmış nüshalarını kullanma hakkının, belli bir süreyle ve bir miktar para karşılığında kullandırılması, ya da getireceği herhangi bir ekonomik yararın başkasına sağlanması olabilir. “Ödünç verme”; eserin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının kullanımının, menfaat karşılığı olmaksızın başkasının yararlanmasına bırakılmasıdır. “Satış” kavramından kastedilen ise, eserin aslının ya da çoğaltılmış nüshalarının ilk satışlarıdır. İlk satıştan sonra, yayma hakkı tükendiğinden sonraki satışlar yayma hakkının ihlali niteliğinde değildir (Tekinalp, 1999: 176-180).

İnternet ortamındaki yayma hakkının konusu maddi bir cisme tespit edilmemiş eserin dijital ortamda paylaşımı veya sunulmasıdır. Günümüz fikir ve sanat eserleri hukukunda; bu halleri kapsayacak yeni bir hak türü ortaya çıkmıştır. Bu hak “kamunun erişimine sunma hakkı” olarak ifade edilmektedir. Kamunun erişime sunma hakkı, eser sahibinin umuma iletim hakkı kapsamında düzenlenmiştir. Diğer yandan, bir web sitesinde eserin yayını için kayıt yapılması gerektiğinden, çoğaltma hakkının da ihlali söz konusu olabilir (Çelik, 2010: 103).

FSEK’e göre “Bir eserden onun asıl veya işlemelerini doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı” temsil hakkıdır ve bu hak yalnız-

ca eser sahibine aittir (FSEK, Md. 24).

Bir fikir ve sanat eserinin temsili, yukarıda anılan hükümden de anlaşılacağı üzere okumak, çalmak, okumak ve gösterilmek gibi çeşitli biçimlerde gerçekleşmektedir. Örneğin; bir müzik eserinin konserde seslendirilmesi, bir şiirin halk önünde veya televizyonda okunması, bir oyunun ya da bir tablonun sergilenmesi veya sinema filminin sinema salonunda gösterilmesi birer temsil hakkıdır.

Diğer yandan, bir eser işaret, ses ve resim tekrarına yarayan araçlar aracılığıyla sunulduğunda ise dolaylı temsil söz konusu olmaktadır. Örneğin bir müzik eserinin konserde çalınması bu müzik esere ait temsil hakkının kullanılmasıdır. Bir müzik eserinin konser salonunda icrası doğrudan temsildir; o icranın televizyondan yayını veya eserin plak, kaset, CD... üzerinden dinletilmesi ise dolaylı temsildir.

Temsil hakkının devri; sözleşmede aksine hüküm yoksa sadece doğrudan temsili kapsar. Dolaylı temsil için yani umuma açık şekilde eserin temsil edilmesi (örneğin bir tatil köyünde müzik sisteminden müzik yayını yapılması) için, eser sahibinden veya yetkili meslek birliğinden izin alınmış olmalıdır (FSEK, Md. 41).

Bir eserin sanal ortamda farklı kişilere, farklı zamanda ve farklı yerlerde sunulması; yani hedef kitleye ulaşabilecek şekilde bilgi ağına gönderilmesi temsil niteliğini taşımaktadır. İnternet ortamındaki temsillerin ne yer ve zamanı, ne de hedef kitlesi bellidir.; dolayısıyla bu ortamdaki veri paylaşımı da temsil hakkı kapsamında değerlendirilmelidir (Baştürk, 2006: 129).

4.4.2.5. İşaret Ses ve/veya Görüntü Nakline Yarayan Araçlarla Umuma İletim Hakkı

Umuma iletim hakkı, FSEK'nun 25 inci maddesinde “ bir eserin aslını ve çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması...” olarak tanımlanmıştır.

Anılan maddenin ikinci fıkrasında; eserin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkının eser sahibine ait olduğu da belirtilmektedir.

Böylece, bir eserin diğer umuma iletim şekillerinden farklı olan internete konarak kullanıcıların diledikleri yer ve zamanda eserden yararlanabilmelerine sunulması veya bir kişinin kendi bilgisayarının sabit diskinde kayıtlı bulunan eserleri veri paylaşım ağı üzerinden başkalarının kullanımına açık hale getirmesi FSEK'nun 25/2 inci maddesi hükmüne göre umuma iletim olarak kabul edilmiş ve eser sahibine buna izin verme veya yasaklama hakkı tanınmıştır.

Öte yanda; eser sahibinin hakları ile bağlantılı hakları düzenleyen FSEK'in 80 inci maddesine göre, icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, Radyo-TV kuruluşları ve film yapımcılarının, eserlerinin internete erişime açık tutulmasına izin verme veya yasaklama hakkı vardır.

4.4.3. Eser Sahibinin Hakları ile Bağlantılı Haklar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda; bir yanda fikri yaratıcılığın ürünü olan eserler korunurken; o eseri yaratmayan, ama tanınmasını sağlamada harcanan emeğin de fikri emek olarak korunması gerektiği kabul edilmektedir. Bu emeği verenler; bir eseri yorumlayıp icra ederek değerini artıran, eseri gerçek anlamda topluma mal eden icracı sanatçılardır. Benzer şekilde; fikri yaratıcılığın ürünü eserlerin izlenmesini yaygınlaştıran görsel-ışitsel yapımları üreten, o eserleri ülke çapında hatta sınır ötesinde tanıtan radyo-televizyon kuruluşlarıdır (Erel, 2004: 206). Fikir ürünlerinin kitlelere ulaşmasına ve yayılmasına çeşitli şekillerde aracılık icracı sanatçılara, fonogram yapımcıları ve radyo-televizyon kuruluşlarına, bağlantılı haklar olarak isimlendirilen birtakım haklar tanınmıştır.

Bağlantılı haklar, F.S.E.K.'nun 1/B maddesinde “... Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydı ile komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları haklar...” olarak; “komşu haklar”da “... ”

21 İnternette Fikri Haklar

Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermek kaydıyla ve eser sahibinin izni ile bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo ve televizyon kuruluşlarının sahip olduğu haklar” olarak belirtilmiştir.

Herhangi bir eserin veya bağlantılı hak sahiplerinin ürünlerinin web sitesine konulabilmesi için eser sahibinden izin alınması gerekir. Bunun için de web sayfası sahiplerinin, mali hakları kullanma yetkisini devralması ve bu devrinin yazılı şekilde yapılması gereklidir.

4.4.4. İnternet Ortamında Fikri Hak İhlallerinin Engellenmesi

Fikri hakların çevrimiçi ortamlardaki ihlallere karşısında; en yaygın olarak uygulanan ve hızlı olan yöntem “Uyar-Kaldır sistemi” dir. Uyar – Kaldır sistemi; telif hakkı ile korunan bir içeriğin, herhangi bir internet sitesinde hak sahiplerinden izinsiz olarak yer aldığı tespit edilmesi halinde, eserin hak sahipleri veya yetkili temsilcilerinin, site yetkililerine uyarı göndermek suretiyle haksız içeriğin siteden kaldırılmasını yasal olarak talep etme sürecidir. “Uyar-Kaldır Sistemi” uygulanarak hak ihlalinin durdurulmuş olması eser sahibinin maddi ve manevi tazminat haklarını kullanmasına engel teşkil etmemektedir.

“Uyar-Kaldır Sistemi”nin uygulanması ile ilgili düzenleme Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Ek 4’üncü maddesinde yapılmıştır.

FSEK’nun Ek 4’üncü maddesinin 1. ve 2. fıkralarında fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklarından, yönetim bilgilerinin korunması amaçlanmaktadır. Şöyleki; “...Eser ve eser sahibi ile eser üzerindeki haklardan herhangi birinin sahibi veya eserin kullanımına ilişkin süreler ve şartlar ile ilgili olarak eser nüshaları üzerinde bulunan veya eserin topluma sunulması sırasında görülen bilgiler ve bu bilgileri temsil eden sayılar veya kodlar yetkisiz olarak ortadan kaldırılamaz ve değiştirilemez...”. Eser sahibi ve eserin kullanımına ilişkin hak bilgilerinin ve bilgileri temsil eden sayı ve kodlarının yetkisiz olarak değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması hak

ihlalinin oluşturmaktadır. Eser sahibi, ihlale konu olan eserin içerikten çıkarılmasını talep edebilecektir.

3’üncü fıkrasında ise, eser sahibinin eseri üzerindeki umuma iletim hakkı ile ilgili olarak; “Dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin haklarının ihlâli halinde...” hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlâl konu eserlerin içerikten çıkarılacağı hükme bağlandıktan sonra uygulamanın nasıl olacağı açıklanmaktadır.

İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan eserler üzerindeki hakları ihlal edilen gerçek veya tüzel kişiler öncelikle “içerik sağlayıcısı”na başvurarak üç gün içinde ihlale konu olan eserin içerikten çıkarılmasını talep edecektir.

İçerik sağlayıcı ihlale konu olan eseri içerikten kaldırmadığı takdirde ise, Cumhuriyet savcısına yapılan başvuru üzerine, üç gün içinde içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulması istenir. Erişim hizmetinin durdurulması ile görevli ve yetkili merci “erişim sağlayıcılar”dır. İhlâlin durdurulması halinde ise, bilgi içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlanacaktır.

FSEK’in EK 4’üncü maddesine benzer nitelikte bir düzenleme, 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”un 9’uncu maddesinde yer almaktadır.

5651 sayılı kanun, internet ortamında meydana gelecek hukuka aykırı eylemlerden kaynaklanan sorumlulukla ilgili olarak, internet ile ilgili en kapsamlı düzenleme olan ve özel kanun niteliğindedir. Kanunun çıkarılmasının iki amacı bulunmaktadır. Birincisi; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumluluklarını belirlemektir. Diğer amaç ise; internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Anılan Kanunun 9'uncu maddesine göre, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilecektir.

SONUÇ

Günümüzde yaygın bir iletişim ağı olarak kullanılan internet paylaşılan içeriklerin önemli bir kısmının bilgi temelli; internetten yararlanmanın da genellikle bilgilenme- bilginin paylaşımı ve dolaşımı- olduğu söylenebilir. Ancak, internet ortamında paylaşılan bilginin üretilmesi, sunulması ve paylaşılması sürecinde; eser sahibinin hukuka aykırı kullanımlara karşı korunması, çözülmesi gereken ciddi bir hukuki sorun olmuştur.

İnternet ortamındaki her türlü içeriğin hızlı ve ucuz iletişiminin sağlanması; özellikle teknolojik ilerlemenin fikri hak ihlallerini kolaylaştırması gibi nedenler, fikri hakkı ihlallerine çeşitlilik kazandırmıştır. Bu olgu, fikri hakların korunmasında yeni yöntemlere olan ihtiyacı artırmaktadır. Öyle ki; iletişim teknolojisindeki gelişmeler günümüzde; fikir haklarının korunmasının, yalnızca ülkelerin iç hukuk sistemi ile çözümlenemeyecek boyuta taşımıştır. İnternet'in sınır tanımayan niteliği, uluslararası iş birliğinin de gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; internet ortamında fikri eser sahiplerinin haklarının özel olarak korunması gerekmektedir. Bu konuda; ulusal ve uluslararası düzeyde hazırlanan yasal düzenlemelerin titizlikle uygulanması kadar; bu yasaların, teknolojinin gelişen koşullarına göre sürekli güncel tutulması da büyük önem arz etmektedir.

23 İnternette Fikri Haklar

KAYNAKÇA

- Aşçıoğlu, Caner ve Şamlı, Rüya. (2008). Dijital Hak Yönetimi ve Hukuksal Düzenlemeler, 3. Uluslararası Katılımlı Bilgi Güvenliği ve Kriptoloji Konferansı Bildiriler Kitabı, 25-27 Aralık. Ankara.
- Ayiter, Nûşin. (1981). Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Başlar, Yusuf (2019). Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun Ek Madde 4 Hükmünün İhlali Suçları. Ankara Barosu Dergisi (15.01.2021).
- Başpınar, Veysel ve Kocabey, Doğan. (2007). İnternette Fikri Hakların Korunması. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Baştürk, İhsan. (2006). Genel Olarak Fikir ve Sanat Eserleri ve Bunlara İnternet Yoluyla Tecavüz İle Sonuçları.core.ac.uk, (01.02.2021).
- Bayamlıoğlu, İbrahim Emre. (2008). Fikir ve Sanat Eserlerin Hukukunda Teknolojik Koruma. İstanbul : On iki Levha Yayınevi.
- Beşiroğlu, Akın. (2004). Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Çelik, Abdullah. (2010). Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali, İhlalin Sonuçları. www.telifhaklari.org.
- Demirbaş, Harun. (2015). Hizmet Sağlayıcıları ve Aracı Hizmet Sağlayıcılarının Yükümlülükleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Erel, Şafak. (2009). Türk Fikir ve Sanat Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Gezder, Ümit. (2017). İçerik Sağlayıcının ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeti. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Günaydın, Barış (2010). İnternet Yayıncılığı ve İfade Özgürlüğü. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kaplan, Yavuz. (2004). İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasına Uygulanacak Hukuk. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kaya, Turgut. (2019). İnternet Servis Sağlayıcısının Hukuki ve Cezai Sorumluluğu. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Kent, Bülent. (2019). Türkiye'de İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kocabey, Doğan. (2004). İnternette Fikir Haklarının Korunması.www.telifhaklaridernegi.org, 29.01.2021.
- Memiş, Tekin. (2002). Fikri Hukuk Bakımından İnternet Ortamında Müzik Sunumu. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Oğuz, Sefer. (2014). İnternet Alan Adı Haklarının Korunması. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Sınar, Hasan. (2001). İnternet ve Ceza Hukuku. İstanbul: Beta Yayınevi.

Sırabaşı, Volkan. (2007). İnternet ve Radyo-Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku). Ankara:Adalet Yayınevi.

Tekinalp, Ünal. (1999). Fikri Hukuku. İstanbul: Beta Yayınları.

Tevetođlu, Mete. (2006). Bilişim Hukuku. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları.

Turhan, Oğuz. (2006). Bilgisayar Ağları İle İlgili Suçlar (Siber Suçlar). www.bilgitoplumu.gov.tr (27.01.2021)

Yarsuvat, Duygun. (1984). Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.